

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list s prilogo „Vrtnar“.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

Kmetovalec izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji s prilogo vred 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na 1/2 strani 8 gld., na 1/4 strani 5 gld. in na 1/8 strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 8.

V Ljubljani, 30. aprila 1892.

Leto IX.

Obseg: Kako preprečiti prepozne roje. — Delo z ostro lopato. — Gnoj. — Vodomec. — Zakoni, ukazi in naredbe. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

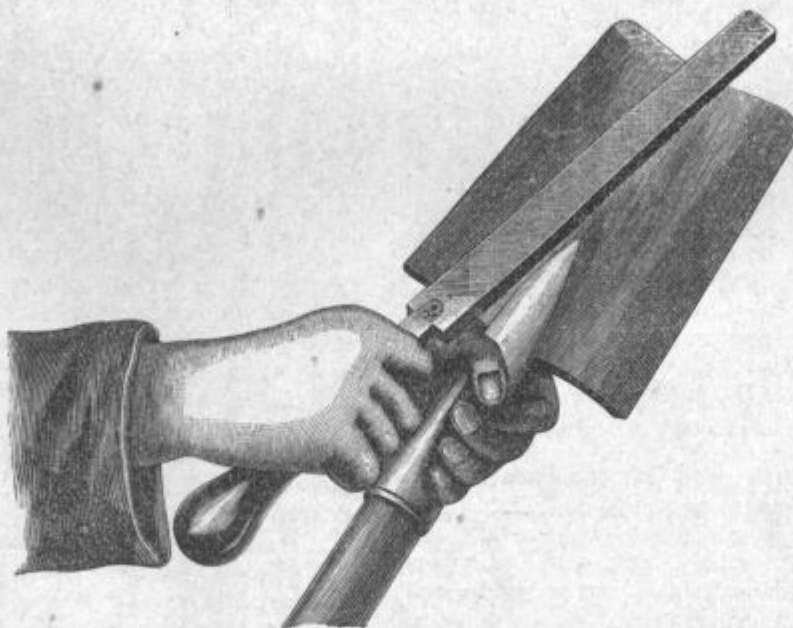
Kako preprečiti prepozne roje.

Večkrat se prigodi, da kak prvi roj ali pa še celo kak drujec malo časa, predno je treba čebele poslati v ajdo, ali pa še celo tudi takrat, kedar čebele uže ajdo beró, še roji. Vsak čebelar pa vé, da je to slabo; zakaj roj takega panja si ne more več kaj prida pomagati, ker je uže prepozno, tak izrojek sam pa večidel izgubi matico zato, ker jo ob ajdovi paši med velikim tropom čebel malokdaj srečno uplemeni. Zato si tudi izurjeni čebelarji na mnoge načine prizadevajo, da bi svojim panjem tako prepozno rojenje zabranili. Tako na priliko nakladajo panjem škatle, matično zelego iz njih trgajo itd., pa vse to véasih nič ne pomaga; panj vender le roji.

Ako imaš panje s premičnimi satniki, prav lahko vsakemu panju ubraniš, da ti prepozno ne bo rojil, in sicer tako le:

Vzemi panj, kateri ti hoče prepozno rojiti, iz ulj-

njaka, odkrij ga in vzdigni sat za satom iz njega. Če uže na kakem satu zapaziš matično zalego, pokončaj jo. Ker lahko vsak sat posebe iz panja vzdigneš, dobil boš tudi lahko vsak lonček, v katerem je matična zalega, da jo pokončaš. Ko si to dovršil, vzemi sitnežu še kaka dva sata, katera sta zelo z zalego napolnjena, in daj mu namestu njiju dva prazna sata, ali, če hočeš, kar je še boljše, le dva prazna satnika ali romčka. S tem, da si vzel panju dva sata, ki sta z zalego napolnjena, vzel si mu tudi uže veliko moči; vzel si mu namreč toliko čebel, kolikor se jih bo iz teh dveh zaleženih satov izleglo. Panj, kateremu si naredil tako veliko škodo, prizadejal si bo vse, da bi to kvaro kakor hitro mogoče zopet popravil, posebno če

Podoba 29.

mu namesto dveh odvzetih satov, ki sta bila polna zalege, daš le dva prazna satnika ali romčka. Delal bo na vse kriplje tako, da se boš čudil, dva nova sata, ker čebele med satovjem ne morejo praznega prostora trpeti. Ako ti panj, potem ko je to škodo popravil, šele rojiti

hoče, vzemi mu zopet kaka dva z zalego napolnjena sata in daj mu zopet namestu njiju dve prazni letvici ali dva prazna romčka itd. Tako utegneš dvakrat, trikrat ali, če se ti potrebno zdi, še večkrat narediti, potem ti panj gotovo ne bo rojil.

Ako bi pa še pri vsem tem kakemu panju ne mogel ubraniti, da bi ti prepozno ne rojil, pobereš mu lahko tudi prav vse zaležene satove in mu namesto njih daš samo prazne satove, potem naj ti pa sitnež roji, če more.

Pa me boš morebiti vprašal: No, kam bom pa dejal z zalego napolnjene satove, katere sem panju, ki mi je prepozno hotel rojiti, vzeti?

Prijatelj! če imaš panje s premičnim satovjem, imel boš med njimi tudi gotovo nekatere bolj pičle drujce, tretjiče itd. Daj vsakemu teh revežev po en sat, ki je poln zalege, ali pa tudi po dva, če ju more obsesti, da se mu zalega ne prehladi, in tako imaš dvojen dobiček: sitnemu panju si ubranil, da ti ni prepozno rojil, svoje bolj slabe panje si pa popravil, da so dobri.

Če čebelar ravna na ta način ter svojim premočnim panjem nekatere z zalego napolnjene satove odvzame, pa jih da svojim bolj slabim panjem, lahko vse svoje panje tako uravna, da so skoraj vsi enake moči, kedar jih pošlje v ajdovo pašo.

Delo z ostro lopato.

Z ostro lopato delati je veselje, s topo pa velika muka. Saj je čisto umevno, da ostro lopato lahko porineš v zemljo, a topo le z veliko silo.

Za izkopavanje grmov in mladih drevesec je ostra lopata neogibno potrebna, kajti korenine, ki jih treba za daljno rast drevju, ne smejo biti razdrapane, ampak gladko odrezane.

Kako pa moremo imeti lopato vedno ostró? Lopate vender niso vedno nove, in na kamenu jih brusiti je prepočasno, težavno in za to treba dveh oseb — torej kako narediti?

Iz te zadrege ti pomaga kake tri centimetre široka jeklena pila, kakeršno kaže podoba 29. S tako pilo lahko v petih minutah najbolj topo lopato narediš ostro, da je potem veselje ž njo kopati in štihati.

Kadar ostríš, pili lopato od obeh strani, a ostrino naredi prav ozko, kajti široka ostrina bi se ti kmalu podvila, oziroma izkrhala. Kdor se bode ravnal po teh nasvetih, kmalu bo videl, da je pregovor „dobro orodje je polovica dela“ resničen. „Der Oeconom“.

Gnoj.

II.

Spoznali smo, da tisti gnoj, kar ga doma pridelujemo, prav za prav nikakor ne zadostuje, ker dajemo zemlji tudi najvažnejših snovi veliko manj nazaj, nego jih ji jemljemo. Od tod prihaja, da zemlja vedno bolj peša. Tarnanje, da so slabi časi, da zemlja slabše rodi, nego je nekaj i. t. d., je opravičeno, ker zemlja res slabše rodi, in to se bo še čim dalje bolj hujšalo, če se ne bodo kmetovalci izpametovali, pa bolj pravilno gnojili. Ali naj kmetovalci preračunijo, koliko jim je treba umetnih gnojil, in naj jih potem kupijo? Predno je moči na to vprašanje odgovoriti, treba nam je pogledati, kaj je prav za prav s tistim gnojem, kar ga kmetovalci imajo, s hlevskim gnojem.

Že iz nekega drugega članka*) vemo, da je hlevski gnoj zmes trdnih in tekočih živalskih iztrebkov s steljo. Živalski iztrebki so dvojnega izvora. Žival prebavi hrane, ki jo použije, le en del. Nekaj hrane sploh ni prebavne, nekaj se pa tudi prebavnega dela ne prebavi, ker je krma le redkokedaj ali pa nikdar tako sestavljena, da bi se prebavilo vse, kar je prebavnega. Ko se použita krma premika po prebavilih, prevzemajo jo na različnih krajih različni prebavilni sokovi ter je nekoliko raztope, nekoliko pa tudi prenarede, ali kakor navadno pravimo, en del použite hrane se prebavi. Kar se ni prebavilo, to žival iztrebi. Trdni iztrebki so torej le neprebavljeni ostanki použite hrane, katerim je pri-mešane nekaj vode in prav malo ostankov prebavilnih sokov in pa obrabljenih odpadkov kože, s katero so pokrita prebavila; imenujemo jih živalsko blato ali govno. Kar je žival prebavila, to posrkajo posebne žilice in odpeljejo v kri, kri pa raznese po vsem telesu, da se porabi, kjer je kaj treba; kar pa je v telesu doslužilo, to vzame kri s seboj, da na določenih mestih izloči iz sebe. To pa se godi tako le: Žival ne potrebuje za življenje le snovi, da bi jo kopicila v svojem telesu, ampak tudi toplote i. dr. Da si potrebno toploto napravi in ohrani, za to je treba takih snovi, ki se pri razpadu zvežejo s kisikom in tvorijo toploto. Žival potrebuje torej že za samo vrževanje telesne toplote precej snovi, katere dobi nekaj neposredno iz použite hrane, nekaj pa iz telesnih snovi. Potem razpade pri vsakem pregibu nekoliko snovi v telesu. Ker živalsko življenje samo za se zahteva precej gibanja (bitje srca in žil, sopenje, gibanje telesa), porabi torej tudi tedaj precej snovi, kedar nič ne dela. Če pa zahtevamo od nje celo težkega dela, razpade toliko več snovi v njenem telesu in se zveže s kisikom. Kisik pa je del zraka, ki ga živala pri dihanji poteguje vase. V plučih prestopi v kri in s krvjo pride v vse dele telesa. Kjer telesna snov, tvorec potrebne sile za življenje, razpada, stopi kisik v svojo službo, spoji se z njimi ter jih tako stori pripravne, da jih je moči izločiti. En del teh snovi (posebno ogljikovo kislino in nekaj vode) izloči živala pri dihanji, največ pa izločijo ledice iz krvi ter odpravijo v scalni mehur, od koder živala iztreblja od časa do časa. To so tekoči iztrebki ali scalnica. Scalnica je torej v nasprotju z govnom tisti del (pa ne ves) použite krme, ki jo je žival prebavila in je v telesu že opravila svojo službo, v precejšnji množini vode.

To nam jasno kaže, kolike važnosti je za kmetovalce, da si izkušajo ohraniti oboje živalske odpadke. Omeniti mi je še, da scalnica in gnojnica ni eno in isto. Scalnico imenujemo tekoče živalske iztrebke; kadar pa pride med steljo in govno, navzame se še posebno govna in še nekoliko zgosti. To je gnojnica. Gnojnica ima torej še več redilnih snovi v sebi nego scalnica. No, in kako ravnajo naši kmetovalci, da bi si ohranili gnojnico? Hlevi imajo navadno predorna tla; gnojnica se zaleze globoko vanja, prevzame jih in mnogokrat se na primernem kraju zunaj hleva pokaže rjav studenec ali pa se delajo luže. Isto tako se napijó spodnji deli sten gnojnice ter prej začno razpadati; v hlevu samem pa je celo močvirje. Koliko gnoja poizgubi se vsled tolike nemarnosti kmetovalcev!

Kaj pa dalje? Iz hleva izmečejo gnoj na gnojišče. Gnojišče je navadno plitva jama blizu hleva. Ker so večinoma tla gnojišč tudi predorna, popijó gnojnico, ki se izteka iz gnoja. Ob deževji pride nova moča na gnoj in

*) Glej članek »Živala v hlevu« v 3., 4. in 5. stev. »Kmetovalca«.

ga izpira; pa to bi mu ne dejalo še nič. V bližini so kapovi; iz njih se cedi deževnica in dere na — gnojišče. Ker je zemlja ne more sproti popiti, nakrat je polno gnojišče. Da bi gnojnica ne segala predaleč, gre kmetovalec po motiko, pa naredi jarek, da odteče. In res skoraj iz vseh gnojišč izpeljani so jarki, da se odteka gnojnica. Videl sem vasi, koder je tekel rjav potok ter odnašal gnojnico Bog ve kam, le na travnike in njive ne. Če se pomislimo, da ima gnojnica v sebi mnogo redilnih snovi, ki jih rastline lahko kmalu použijejo, gnoj pa da se mora šele razkrojiti, da more rastlinam rabiti, potem bomo šele prav spoznali, kako silno nespačetno ravnamo z gnojem. Najprej se nič ne menimo za gnojnico, katera bi rastlinam najprej služila; potem pa pustimo, da nam še ostali gnoj izpira deževnica, da res odnese vse, kar je boljšega. Šele tisti izprani ostanek zvozimo na polje, potem pa se čudimo, da nam polje rodi slabo! Ako ti kdo namestu grozdja dá grozdnih tropin, ali pa namestu mesa kost, katero je prej sam oglodal, se boš li mogel nasititi? Mi pa le delamo tako s poljem ter hočemo, da bi nam obilno rodilo. Kako neki?!

Vodomec.

Kakor blesteč smaragd leta nad bistrim potokom ta naša najlepša drobna ptica. Nje perjice se žari in izpreminja višnjevo in zelenkasto, kakor bi bilo z zlatom podloženo, pod vratom in po trebuhu rumeno. Glavo ima proti malemu životu neprimerno veliko, kljun pa dolg, močan in trd.

Ko bi se vodomec živil pošteno kakor druge drobne ptice, ne bilo bi tukaj govorice o njem; ker pa spada med najhujše sovražnike malih ribic, napovedujemo mu vojsko in smrtno preganjanje, naj se ponaša s še toli krasno obleko. Hrani se izključljivo z ribjim zarodom in, dasi je majhen in droben, potrebuje veliko. Ves dan pozoblje po 40, 60 in po več tistih malih ribic, ki kakor šivančice letajo po mirnih kotličih ali plitvih jezih in potokih; izvleče pa tudi za prst dolgo postrvico iz vode na suho ter jo tam pusti, ker pogoltniti je ne more. Ni lahko razsoditi, dela li vidra več škode ali vodomec. Če tudi ne more končavati večih rib, nego jih vidra, pa pozoblje tem več malih, ker prebavlja jako hitro, kakor sploh vse ptice. Le sila ga prižene, da si išče za hrano drugih malih živali v vodi in ob njej; le takrat ni izbirčen, kadar nikakor ne dobi več ribic, to je, če se voda močno skali ali če je potok izpraznjen in kadar zamrzne. Potem pa tudi ne biva več dolgo v privajenem kraju in se preseli.

Vodomec je samotar. Vsak živi v svojem okrožji in ne trpi vrstnika tam, kjer je vaju loviti. Druži se le koncem marcija in v aprilu, kadar se pari. Gnezdi ob vodi v strmem, golem bregu, ki ni poraščen ne s travo ne z grmovjem, kamor ne sega še tako visoka povodenj in ne morejo rovka, podgana in podlasica. Luknja do gnezda je okoli 5 cm široka, 2 do 3 komolce dolga, na notranjem konci razširjena. Tudi v visokem jezcu naredi gnezdo ter leta skozi curek, padajoč čez jez, lik pušica. Jajčeca, 6 do 9, leže na posteljici iz ribjih koščic, so skoraj popolnoma oblata, gladka in rdeče-rumenkasta, ker se rumenjaki skozi lupino žari. Gnezda ne zapusti rad vodomec. Trkaj in zbijaj ob steno, ne zbeži prej, da mu prideš uže prav blizu. Če je gnezdo polno, diši po ribah iz luknje.

Pomladi je v potokih in rekah največ ribic, zlasti plemenitega zaroda, ki se poprej izvale nego belice. Ta-

krat pa tudi lovi vodomec najpridneje, ker mora skrbeti za se in za mladiče. Če je tudi vedno plašljiv in oprezen, pokončati ga je v tem času laže nego sicer.

Zakon ribiču ali njegovemu pooblaščenцу dovoljuje vodomec pokončavati in pokončane ptice si prisvajati. Kdor jih hoče streljati, mora dobiti posebno dovoljenje pri okrajnem glavarstvu. Strelec mora poznati pred vsem kraje, kamor rad seda vodomec, vendar ga je težko zalezti, ker je jako boječ. Ob manjših, ne preširokih potokih se strelec nastavi na primernem kraju, gonjač pa gre ob vodi, tolče s palico po grmovji in poganja vodomec proti strelec; toda malokdo je tako spreten, da zadene vodomca letečega.

Loviti ga je laže in uspešnejše. Nastavljati je treba v take kraje, kamor rad seda, to je kak štor ali veja, ki visi nad vodo, skalica in kamen sredi vode. Tudi mu je lahko prirediti sedališče. Tam, kjer se rade ribice zbirajo, zabij količ v vodo, da moli 1—2 komolca iz nje, ali pa vtakni ozko deščico vodoravno v breg, da moli 3—4 komolce čez vodo. Vrh kolca ali na konec deščice deni nastavo. Za to služijo limanice; če so pa rosne in mokre, pusti vodomec le kako peresce v spomin, da ti je nastavo počastil. Bolje nego limanice je nastaviti 4 ali 5 žimnatih zanj. Vsaka zanjka mora biti posukana iz dveh žim, ena sama se lahko utrga, ker se ujet vodomec premetava na vso moč, predno omaga.

Najboljša nastava je mala past s ploščekom, nalašč za drobne ptice delana. Napeta mora biti prav mehko, da se rada vzproži. Vade ni treba nikakeršne, torej gola past. Namesto ene same pasti lahko pribiješ vrh kolca ozko deščico, 1—2 komolca dolgo, in privežeš na vsak konec deščice po eno past. Vodomec pride gotovo na eden ali drugi konec deščice, ker od todi bolje v vodo vidi.

Čim manj se preminja višina vode, tem boljši je kraj za nastavo, torej studenčine, manjši potoki, ribniki, kjer je voda vedno blizu enako visoka. Kakor hitro je kraj za nastavo izbran in se je ujelo par ptic, je dober lov zagotovljen in ni treba drugod nastavljati, ker vodomci sedajo vsi na en in tisti kraj. Ena past zadostuje za 2, 3 ure hoda daleč.

Povodni kos sicer ne dela toliko škode ribjemu zarodu kakor vodomec, ker pobira tudi snoge, ličinke, postranke, mušice in enako drobnjad, ki jo dobiva ob vodi in v vodi, vendar je tudi spreten ribič, in zaradi tega ga šteje zakon tudi med živali ribarstvu škodljive, kakor vodomca. Nastava je za obe ptici ena in tista.

Da je mogoče s pastjo prav uspešno delati, navajam vzgled. France Rotar pod Žrjavkom pri Trbojah (pod Kranjem), kjer se izteka kratek studenčen potok v Savo, lovi Savske vodomec in povodne kose od l. 1884. Nastavlja le eno past blizu svoje hiše, kadar je doma, da mu je kdo ne izmakne. Prvo leto je ujel 32 vodomecev in čez 20 povodnih kosov, poznejša leta pa po vedno manj, ker ne dohaja toliko ptic v kraj, kolikor se jih je usedlo na past. Ob južnem vremenu, kadar se solčni sijaj menjava z dežjem, ujelo se jih je največ. Kolikokrat mi je prinesel Rotar po dva živa vodomca, kar nič poškodovana; ujela sta se za kljun.

Na tako past ujame se tudi rovka, podgana, časih celo vrana.

Ribarski odsek je naročil teh malih pasti za ribnik na Studenci. Ker je pa želeli, da bi se lov vodomecev in povodnih kosov vpeljal v obče po deželi in bi se tako zmanjšalo število zajedalcev ribjega zaroda, naročil je malih pasti, da jih lahko oddaja. Cena za eno past 80 kr. pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani. I. Fr.

Zakoni, ukazi in naredbe

o davčnih olajšavah ter o državni podpori za vinorodne kraje, koder je trtna uš.

(Dalje.)

Ukaz finančnega ministerstva z dne 12. oktobra 1891. l. o izvršitvi člena I. v zakonu z dne 3. oktobra 1891. l. (Drž. zak. št. 150.) zastran deljevanja ugodnosti in podpor vsled škodnosti, katere je napravila trtna uš (*Phylloxera vastatrix*).

Ker se je poškodba prirodnega donosa po trtni uši (*Phylloxera vastatrix*) prištelata tistim neizgodam, ki po § 1., odst. 1. zakona z dne 6. junija 1888. l. (Drž. zak. št. 81.) dajejo pravico do odpisa zemljarine, postopati je z dotičnimi prošnjami za odpis zemljarine prav tako, kakor s prošnjami zastran poškodbe prirodnega donosa po toči, vodi ali ognji.

Odločba o teh prošnjah spada torej v zmislu § 11. v zakonu z dne 6. junija 1888. l. (Drž. zak. št. 81.) v področje finančnega deželnega oblastva: proti nji je pri-pusten rekurz na finančno ministerstvo.

Neprestopen rok, do katerega je prošnja za odpis zemljarine podati, sicer v zakonu ni zaznamovan, vendar pa se tam postavlja pogoj, da se je že podalo naznani-lo o nahajanju trtne uši, katero so po § 1. zakona z dne 3. aprila 1875. l. (Drž. zak. št. 61.) dolžni dajati posestniki vinogradov.

Kadar torej dojde prošnja za odpis zemljarine, treba je poistiniti, ali se je ustreglo zgoraj omenjeni dolžnosti naznanila, in če se najde, da ne, treba je prošnjo vrniti z dostavkom, da se o nji zastran te zamude ne more uradno postopati.

Ker se škodni vpliv trtne uši ne omejuje samo na prirodni donos enega leta, ampak se razteza tudi na prirodni donos nastopnih let, razume se samo ob sebi, da se sme odpis zemljarine, ako obveljajo ostali pogoji, zahtevati tudi za nastopna leta.

Zavisno pa je to od tega, da se je dotična prošnja prav tako kakor v prvem letu poškodbe tudi v vsakem nastopnem letu, in sicer o pravem času, to je v zmislu § 8. zakona z dne 6. junija 1888. l. (Drž. zak. št. 81.) podala v času, ko je moči obseg poškodbe še popolnoma poistiniti.

Kolikor torej vsled zamude zemljiških posestnikov ni več moči ovedeti škode na kraji samem, ne more se tudi odpis zemljarine dovoliti.

Uradno postopanje z operati o poškodbah in pa vršitev odpisov zemljarine — to poslednjo je po predpi-sanem načinu dajati na znanje zemljiškim posestnikom — opravljati je kolikor mogoče brž.

Odpisi zemljarine, dovoljeni zastran poškodbe pri-rodnega donosa po trtni uši, morajo se v predpisanih občasnih izkazih postavljati na videz v posebnem stolpci.

Steinbach s. r.

Ukaz poljedelskegu ministerstva z dne 10. no-vembra 1891. l. k členu II. zakona z dne 3. oktobra 1891. l. (Drž. zak. št. 150.) zastran do-deljevanja ugodnosti in podpor vsled škodnosti, katere je napravila trtna uš (*Phylloxera vastatrix*).

§ 1.

Ako namerja kaka občina ali združba z vinstvom se pečajočih zemljiških posestnikov za obnovo vinskih

nasadov, katere je uničila trtna uš, prositi brezobrestne naprednine iz državnih sredstev na podstavi člena II. v zakonu z dne 3. oktobra 1891. l. (Drž. zak. št. 150.), napotiti je dotično (po členu III. v zakonu kolka prosto) vlogo na poljedelsko ministerstvo ter jo vpodati politič-nemu okrajnemu oblastvu.

V tej vlogi se morajo — poleg drugih namenu ustrezajočih podatkov — povedati stroški, ki se vidiyo potrebni za obnovo vinskih nasadov, in pa doba, v ka-teri naj se dotična dela izvrše (delovni črtež).

Okrajno oblastvo naj vlogo predloži političner deželnemu oblastvu, pri tem pa naj kolikor moči natančno razloži, kako dolgo že in v kaki meri je trtna uš zat-rošena, oziroma razloži naj škodo, ki jo je uš napravila, in pa gospodarstveno stanje dotičnih posestnikov, ter ob enem naj gledé na prošnjo sploh in pa gledé na njene posameznosti podá svoje mnenje, doprašavši, kar bi morda še bilo treba, in sosebnno se oziraje na § 3. tega ukaza.

§ 2.

Politično deželno oblastvo naj o taki vlogi, ako najde, da ustreza zahtevkom prvega odstavka v členu II. zakona z dne 3. oktobra 1891. l. (Drž. zak. št. 150.), nadalje poistini, ali se je ustreglo tudi v drugem od-stavku taistega člena oznamenjenemu zahtevku, da se bo namreč iz deželnih sredstev dala vsaj enaka podpora, ter naj potem vlogo predloži v odločitev poljedelskemu ministerstvu ob enem s svojimi predlogi, ki se tičejo do-delitve in višine naprednine in pa drugačnih prašanj.

§ 3.

Kadar gre za to, da naj se podpora dodeli ne ob-čini kot taki, ampak združbi zemljiških posestnikov, tedaj bo smatrati, da se je v zakonu zahtevano primerno za-gotovilo za dodelitev naprednine dalo, ako se združbi pripadajoči zemljiški posestniki za povračilo zavežejo (§ 891. o. d. z.) nerazdelno (solidarno) in ako nadalje za to zavezo ali občina prevzame poroštvo (§ 1346. o. d. z.) ali pa, ako se dá zemljiškooknjižno, oziroma na Ti-rolskem in Predarelskem zapisnoknjižno zagotovilo.

§ 4.

Ako poljedelsko ministerstvo kako naprednino do-voli, ustanové se ob enem z ozirom na delovni črtež vsakoletni delni zneski, v katerih se naprednina izpla-čuje v razmerji z deli, katera je izvršiti.

Naprednina se bo povračala v petih enakih letnih obrokih, katerih prvi dospé v plačilo konci šestega leta počenši od izplačila prvega delnega zneska naprednine.

§ 5.

Kadar se z izrecilom poljedelskega ministerstva poistini, da so se dela, katera je bilo po delovnem čr-teži treba izvršiti, opustila neopravičeno ali pa očividno zvršila malomarno in neprimerno, tedaj neha pravica do morda še ne dobljenega delnega zneska dovoljene na-prednine ter nastopi dolžnost, precej popolnoma povrniti že dobljeni delni znesek, negledé na povračilne obroke (§ 4.), kateri so se dovolili s pogojem, da se delo iz-vrši v redu.

Falkenhayn s. r.

(Dalje prihodnjič.)

Vprašanja in odgovori.

Drugi odgovor na 90. vprašanje: Koruza se obva-ruje vran, ako se na seme vlije toliko katrama (tera), da

so posamezna zrna, kadar se je seme dobro premešalo, črnkasto rjava. Predno, se seje, naj se seme posuši. Iz svoje izkušnje vem, da vrane take korusze ne klujejo. Tudi koruzo, ki je sejana za košnjo, tako pripravim. Eno leto sem to opustil, in vrane so mi naredile veliko škode. Pri neki priliki se je moja dekla zmotila in je dala nekaj tako pripravljene korusze kokošim; dasi sem se bal zlih nasledkov, vendar so vse kokoši ostale zdrave. To omenjam zato, ker lahko nekaj semen ostane in se brez skrbi sme dati kuretini. Fr. Lenček.

Tretji odgovor na 90. vprašanje: Ako se semenska korusa polije z vodo, kateri se je primešalo na vsakega pol litra 4 deke terpentinskega olja, in se korusa potem dobro premeša in, kadar je suha, vseje, potem se ni bati vran, kajti terpentinsko olje je vranam zelo zoprno. Fr. Polanšek.

Vprašanje 93. Ali bi bilo mogoče ustanoviti tu pri nas v Dekanih podružnico kranjske kmetijske družbe, ker vemo, da bi podružnica imela kmalu nad 100 udov? (J. P. v D.)

Odgovor: Kranjska kmetijska družba pač sme vzprejemati tudi ude, ki stanujejo izven dežele, vsaj ima uže sedaj zelo veliko takih, a podružnic zunaj dežele pa ne sme snovati. Veseli nas, da je delovanje naše družbe in naš list tudi pri Vas vzbudil zanimanje za gospodarski napredek, in menimo, da je le na Vaših gospodarjih ležeče, da pripravijo Vaše gospodarske zastope do istega delovanja, kakeršno je tukajšnje.

Vprašanje 94. Pri nas se klati več ljudi, ki vsiljujejo ljudem žveplo in modro galico za žvepljanje in škropljenje trt. Ker pa tem ljudem ne zaupam veliko, zato prosim sveta, kje je dobiti zanesljivo dobrega žvepla in modre galice? (J. P. v D.)

Odgovor: Kje se dobi in po čem dobro žveplo, nam ni znano, ker nimamo tukaj z žveplom nobenega opravila, a upamo, da nam na Vaše vprašanje doide kak odgovor izmed naših čitateljev. Prva tovarna za modro galico je v Avstriji tvrdka „Österreichischer Verein für chemische und metallurgische Production in Aussig a/E.“ Cena modri galici je danes na Dunaji 22 do 24 gold. za 100 kilgr. V celih vagonih naročena galica je cenejša. Kot ud doboste i tako pri družbi galice po 20 kr. kilogram.

Vprašanje 95. Moj sosed je nasadil smreke ob meji mojega pašnika. Prosim pouka, ali me sme siliti, da svoj pašnik zagradi, da ne bo živina uhajala? (J. S. v V.)

Odgovor: Nikakor Vas ne more siliti, da svoj pašnik zgradite. Ako pa Vaša živina uhaja na sosedovo zemljišče in tam dela škodo, ste pa vendar Vi odgovorni za njo.

Vprašanje 96. Moja živina letos nenavadno gloje les, kakor: jasli, droge, škafe i. t. d. Je li to kakšna bolezen? Kako živino odvaditi, oziroma ozdraviti? (J. Gr. v P.)

Odgovor: Ako živina gloje les, je to znamenje bolezni, kateri je vzrok pomankanje apna v krmi. Pozneje dobi taka živina poželenje po cunjah, blatu, gnojnici i. t. d., kosti ji postajajo mehke (kostolomnica), in pridruži se tudi jetika. Ob mokrih letinah, če je seno slabo in prazno, ali če se krmi s senom z močvirnih travnikov, prikaže se ta bolezen posebno rada. Zdravilo proti njej je zlasti tečna, dobra in zadostna krma in pa apnena voda. Tista zelena dežnica, ki se nabira po apnenih jamah, je za to kaj dobra. Vselej se da h krmi kakega pol litra te apnene vode, ki mora seveda biti čista. Še boljše je, če se prideva h krmi Brockmannovo krmsko apno. Tega apna doboste pod nemškim imenom „Phosphorsaurer Kalk für Futterzwecke“ pri tvrdki K. H. Brockmann in Brunn am Gebirge bei Wien. Kilo stoji kakih 30 kr. Velikemu govedu se da na dan po pol deke, razdeljene na vsako krmljenje.

Vprašanje 97. Na svojem travniku, ki je zagrajen z

živim plotom, zasadil sem češplje pol metra proč od ograje. Na drugi strani so sosedove njive, zato vprašam: Ali sme sosed kljubovati nasaditvi? (A. U. v K.)

Odgovor: Brez vse skrbi smete saditi na svojem travniku katero koli hočete drevje, ker sosed nima pravice ugovarjati. Opozarjamo Vas le toliko, da bodo vse veje, ki utegnejo kedaj prerasti mejo in viseti nad sosedovo njivo, lastnina sosedova, zato pa uže sedaj zadosti daleč proč od meje sadite.

Vprašanje 98. Ker so pričeli ob državni cesti od Ljubljane do Ježice saditi lipovo drevje prav ob meji njiv, tako da se niti do konca ne more s plugom, in se tudi bojimo, da bo drevje škodilo njivam, zato vprašamo: Ali sme cestni erar tako saditi in ali on ni tudi zavezan toliko od meje saditi, kolikor nam zakon veleva? (Več posestnikov z Ježice.)

Odgovor: Cestni erar sme na svojem svetu, to je na tistem, ki pripada k cesti, saditi drevje, koder je hoče. Določba, da smejo posestniki ob cesti visoko drevje le 4 metre proč od ceste saditi, pa za cestni erar prav naravno ne more imeti veljave. Kakor v odgovoru na 97. vprašanje opozarjamo tudi Vas, da bodo vse veje cestnega drevja, ki bodo segale na Vaše njive, tudi Vaše, in če bi prišlo do kake pravde, bo cestni erar pred sodiščem isto tako stranka, kakor eden izmed Vas.

Vprašanje 99. Kako naj sedaj ravnam s sadnim moštom, da bo celo leto dober. Ali naj ga pretočim ali ne? (A. Š. na T.)

Odgovor: Sadni mošt naj se po zimi, t. j. predno prične v drugo kipeti, na vsak način pretoči. Sedaj je pa za pretakanje mošta uže pozno, in boljše ga bo pustiti; le to glejte, da bode vedno kolikor mogoče na hladnem, in če ga daste na pipo, dobro ga je od vrha vsak teden enkrat zažveplati. To žveplanje nič ne škoduje, ker ne pride v vino nič žvepla, pač pa prepreči kan in pa cikanje.

Vprašanje 100. Kako bi ščurke pregnali iz kuhinje? (A. B. v V.)

Odgovor: Ščurki se najlaže preženó, če se vse luknje in raze po stenah dobro zamažejo, v kuhinji gleda vedno na snago ter ne puščajo okrog ostanki od jedil. V novjšem času hvalijo prav zelo pasti, katere prodaja tudi v Ljubljani A. Druškovič. Profesor Erjavec piše o preganjanji ščurkov tako le: Proti ščurkom je dosti pomočkov, ali pri vsem tem jih ni lahko zatreti. Velik sovražnik jim je jež, zato ga ljudje radi jemljejo v hišo, da jo čisti. Tudi race zapirajo po noči v kuhinje, kajti i one jih rade žró. Drugod jim pokladajo po tleh limanice, da se lové na nje, ali pa jim nastavljajo lonce z vodo, da vanje pocepajo, toda lonec se mora oviti s kako cunjjo, ali pa se kako drugače naredi mostič, da morejo ščurki na posodo. Za vado jemljejo pivo, ječmenov slad, korenje (mrkvo), ali pa tudi kaj družega. Še več izda, ako staviš pred nje kako slaščico, katero si z belo mišjico dobro potresel, samo to ti je paziti, da race ali kokoši ne pridejo do otrovanih ščurkov. Čeja v kuhinji in po hramih in je ostane pa tudi proti ščurku najboljši pomoček, sosebno jedilni ostanki in odpadki naj se sproti odnašajo.

Vprašanje 101. Kaj je vzrok, da je sedaj na Gorenjskem tako slaba kupčija s živino, dasi je bila meseca svečana dokaj živahna? (J. P. v B. pri L.)

Odgovor: Na tako vprašanje je le težavno odgovoriti, če človeku niso znane vse razmere. Kolikor je nam znano, je cena živini primerno zelo velika, in lepa pitana goved se prav lahko prodaja. Tudi dobre molzne krave velike pasme se vedno lahko dobro prodajo. Seveda za manjšo živino, zlasti za jalovino, sedaj ravno ni ugoden čas, kajti kupci s Koroškega, Tirolskega, Bavarskega i. t. d., ki hodijo na gorenjske

semnje po tako živino, nimajo zaradi gospodarskih opravil časa priti, ter manka jim konci zime tudi klaje, paša pa se ni še začela. Prepričani smo, da bode kupčija postala precej živahnejša, kakor hitro bo opravljeno pomladanjsko delo ter bo mogoče živino na pašo gnati.

Gospodarske novice.

* **Gospod Fran Vinc. Ziegler**, c. kr. viši stavbinski svetnik v Ljubljani, dolgoleten ud naše družbe, je umrl 23. t. m. Naj počiva v miru!

* **Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske za l. 1891.** bode v četrtek 9. junija t. l., t. j. svetega Primoža dan, dopoldne ob 1/2 9. uri v dvorani mestne hiše v Ljubljani. Naznanjamo to č. udom, zlasti pa podružniškimi predsedništvom z dostavkom, da podrobnosti priobčimo v prihodnjem listu.

* **Glede oddaje modre galice** za škropljenje trt opozarjamo na razglas med uradnimi vestmi današnje številke. Cena galici po 20 kr. kilogram z zavojem vred je letos kaj nizka, in tudi voznina na železnici je za to blago na polovico znižana. Prepričani smo, da so lanske žalostne izkušnje večino vinščakov izpametovale ter da se ne bodo zanašali, da strupene rose ne bo, če se precej pomlači ne prikaže. Pаметen gospodar dandanes svoje trte škropi, ne da bi čakal peronospore, ker takrat je tako prepozno. Ako družba letos galico priskrbi le svojim udom, pa to ni zato, ker ne privoščijo neudom kake koristi ali ker boče pritiskati, da bi se vpisalo več udov, ampak zato, ker prevelikega dela ne more zmagovati in ker je z oddajo galice neudom doživela kaj bridke izkušnje.

* **Sivo drobno ajdo** s Francozkega je dobila družba ravno ob sklepu tega lista, zato bode šele v prihodnji številki, kadar bomo vsi stroški preračunjeni, razglasili pogoje oddaje, zlasti ceno. — Na potu je pa tudi prava črna sibirskaja ajda, katero je družba naročila po prijaznem posredovanju družbenega dopisujočega člana g. prof. Hostnika. Ker so stroški za to ajdo, ki pride preko Moskve, zelo visoki in je zato nismo mogli veliko te ajde naročiti, zato jo bomo oddajali le za poskuse v manjših množicah.

* **Cesarjeviča Rudolfa sadjarsko društvo sa Slov. Štajar** bo zborovalo 15. maja ob 4. uri popoldne v Šent Juriji ob južni železnici pri „Cestnem“, in sicer z nastopnim vzporedom: 1.) Poročilo ravnatelja. 2.) Volitev predsedništva. 3.) Predavanje g. popot. učitelja Bele-ta o cepljenji trt.

* **Znižanje voznine za vinske trte.** Ravnateljstvo c. kr. priv. južne železnice je naznanilo trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da je z ozirom na veliko škodo, ki je zadela vinarstvo vsled trtne uši, in da se olajša kupovanje trt, uvedlo do preklica, toda najdalje do konca leta 1892., za vinske trte, kolikor koli težke, po vseh svojih progah in tudi po progah c. kr. priv. železnice Dunaj-Pottendorf-Dunajsko-Novomesto znižano voznino, in sicer za trte, pošiljane kot brzovozno blago, postavke tovrstnega blaga vrste II., in za trte, pošiljane kot tovrstno blago, postavke tovrstnega blaga vrste X.

* **„Obrtno knjigovodstvo s kratkim poukom o menicah“.** Učna knjiga za obrtne nadaljevalne šole, ob jednom priročna knjiga za obrtnike. Spisal dr. Tomaž Romih, učitelj meščanske in obrtne nadaljevalne šole v Krškem. Celje, 1892. l. Založil in tiskal Dragotin Hribar, 177 str. v 8°. Cena vezanemu izvodu 1 gl., s pošto 10 kr. več. Knjigo priporočamo prav toplo vsem, ki se zlasti hočejo poučiti o menicah ter o obrtnem knjigovodstvu. Ker je dandanes vsakemu, ki se ko-

ličkaj bavi s kupčijo, potrebno vedeti najvažnejša določila o menicah, zato je gotovo mnogo slovenskih gospodarjev, kojim bode ta knjiga prav dobro služila.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 23. aprila 1892.

Posvetovanje je vodil družbeni predsednik g. cesarski svetnik Murnik, navzoči so bili podpredsednik Jos. Fr. Seunig in odborniki gg. Franke, Lenarčič, Ogorevc, Povše, Žirovnik ter tajnik Pirc.

Odbor se je posvetoval glede letošnjega občnega zbora ter ukrenil, da bode 9. junija t. l. z dnevnim redom, kakeršen je predpisan po družbenih pravilih.

Odbor ukrene sredi meseca maja oddati zopet 12 bikov, in sicer sivih pasem. Državna podpora za l. 1892. bi bila potem porabljena. Da se rešijo do 1. maja došle prošnje za bike, določi se odborova seja za prve dni maja.

Odbor vzame na znanje za l. 1892. dovoljene podpore ter ukrene vse potrebno urediti, da se nemudoma prične s cepljenjem proti rdečici prasičev.

Za nove ude so predlagani in se vzprejmejo:

Jalen Jože, posestnik in veletržec v Kropi; Ručigaj Franc, posestnik na Dobnem; Mihelčič Rihard, trgovec in posestnik v Toplici; Mayer Alojzij, posestnik v Šiški; Bachmaier Ljudevit, posestnik in trgovec v Livodu; Čeper Anton, posestnik v Barki; Kljun Janez, župnik v Šmartnem; Lomovšek Janez, posestnik na Steblevku; Gorjup Pavel, učitelj v Blagovici; Pavlič Ignacij, posestnik v Blagovici; Štrukelj Janez, posestnik v Blagovici; Mayr Mavril, pivovarnar in posestnik v Kranji; Blaznik Fani, lastnica tiskarne v Ljubljani; Fränzl Oton vitez pl. Vesteneck, c. kr. okrajni glavar v Novem Mestu; Rohrman Fran, posestnik v Malem Zlatenku; Mavri Jožef, posestnik v Orehku.

Razglas

o oddaji modre galice za škropljenje trte proti strupeni rosi.

Podpisani odbor javlja č. gg. članom kmetijske družbe kranjske, da bode kakor prejšnja leta tudi letos oddajal le družbenim članom po znižani ceni garantovano čisto

modro galico, in sicer kilogram po 20 kr.

z zavojem in voznim listom vred.

Ker je podpisani odbor dobil po primerno nizki ceni modro galico le zato, ker jo je že po zimi kupil, in jo more oddajati po tej ceni le toliko časa, dokler mu ne poide, zato nujno pozivlje naročnike, naj svoja naročila prav kmalu prijavijo. Naročniki naj natanko naznanijo zadnjo pošto, oziroma železnško postajo. Opozarjamo, da nekatere vozne pošče vzprejemajo zavoje po največ 10 kgr. težke. Voznina za modro galico je na železnici od letos naprej za polovico znižana, ako je pridejan voznemu listu certifikat naše družbe, da se bode poslana galica rabila za škropljenje trt. Ker podpisani odbor vselej priloži certifikat, zahtevajo naj naročniki na železnici pri prejemu pošiljatve, da se resnično le polovica voznine zaračuni. Ako se naročnik ne dogovori posebe s podpisanim odborom, vršile se bodo pošiljatve le po povzetji. Tisti, ki imajo z Ljubljano le po voznikih zvezo, pošljejo naj voznike naravnost v družbeno pisarno, ker odbor ne more sam v Ljubljani voznikov iskati.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V LJUBLJANI dne 1. maja 1892.